

Redaksjonelt

Hva skriver norske sosiologer og kriminologer om når de kan skrive om hva de vil? Dette ville vi i redaksjonen i *Sosiologi i dag* undersøke ved å invitere sosiologer til å skrive uten henblikk på politisk korrekte agendaer, bestemte interesser eller nytte og relevans. Vi ønsket å gjøre en slags stikkprøve i den sosiologiske underbevissthet og se hva som fantes der. Det som dukket opp, var blant annet tekster om Kafka, klasse, kjæledyr og tall. Forfatterne er blitt invitert til å skrive mer essayistisk enn de vanligvis gjør. Resultatet er blitt en frodig blanding av essays, som maner til ettertanke og som vi håper vil kunne inspirere leserne.

Kan sosiologien lære av forfatterskapet til Franz Kafka (1883–1924), spør Pål Veiden. Liksom markante sosiologer som Ulrich Bech og Zygmunt Baumann, mener han det. Men der de to sosiologene ikke klarer å vise relevansen av Kafkas forfatterskap for praktisk sosiologi, søker Veiden nettopp å undersøke dette, ved å drøfte Kafkas angivelige sosiologi opp mot sentrale trekk ved sosiologien som faglig virksomhet. Veiden viser at Kafka kan bidra til at sosiologien tar fenomener som nærtagenhet og innadvendt modernitet alvorlig. Dette kan hjelpe oss å innse at de erfaringer som mennesker gjør seg med det sentrale sosiologiske tema moderniteten, betyr vel så mye for vår forståelse av moderniteten, som når den beskrives fra utsiden av, også i empiriske arbeider. Veiden argumenterer for at Kafka ikke bare var en abstrakt symbolbrukende forfatter. Han bygde på og eksponerte også konkret materialitet og empirisk erfaring i sine skrifter. Dette skyldes ikke minst hans erfaring som forsikringsbyråkrat: han så med egne øyne de dårlige arbeidsforholdene i industrien i Böhmen. Med en viss rett, sier Veiden, kan det argumenteres for at Kafkas skrifter om fremmedgjøring ikke bare handlet om usynlig makt, men også om konkret undertrykking.

Bekymringen i Annick Prieurs essay om klasse er at interessen for klasse er svekket i sosiologifaget, og at forståelser av sosiale forskjeller knyttes til individualitet, ikke til urettferdighet. Prieur viser hvordan vi på subtile og mer direkte måter bruker klasse til å gjøre *de andre* til nettopp *de andre*. Hun tar utgangspunkt i at klasse finnes både som objektive ulikhetsforhold og som fo-

restillinger og mentale skjemaer. Slike forestillinger kan uttrykkes som subtile måter å framstille noen som "andre", som "annerledes", "fremmede" eller "feil". Hun viser hvordan uttrykk for slike forestillinger manifesterer seg, og dermed hvordan klassetemaet dukker opp i forkledninger – både i dagliglivet og i sosiologiske tekster.

Menneskers praksis med å ha såkalte kjæledyr går mange tusen år tilbake i tid og er vanlig blant alle folk. Dette er utgangspunktet for artikkelen til Ragnhild Sollund. En slik praksis, hvor mennesker temmer andre (ikke-menneskelige) dyr og har dem som venner, understreker nærheten mellom artene. Sollund diskuterer praksisen med å holde kjæledyr ut fra egne erfaringer. Hun ser disse i lys av litteratur som teoretisk og empirisk belyser forholdet mennesker har til dyr generelt, men forholdet til kjæledyr spesielt.

At klare og store tall teller mest i offentligheten, er noe enhver sosiolog som har forsøkt å føre et nyansert resonnement i media, har erfart. At den samme effekten gjelder i politiske beslutningsprosesser er mer betenkelig. Artikkelen til Johanne Yttri Dahl og Heidi Mork Lomell handler om tallenes overbevisningskraft. De ser nærmere på hvilke roller statistikk og kvantitativ samfunnsforskning spiller i ulike stadier av kriminalpolitiske beslutningsprosesser. Analysen deres viser at klare tall om virkninger av tiltak har en tendens til å konkurrere ut mer nyanserte tall som grunnlag for politiske beslutningsprosesser. Dette gjelder selv når de klare tallene viser seg å være feilaktige.

Runar Døving har skrevet et kritisk essay over boken til Ottar Hellevik *Jakten på den norske lykken*. Helleviks bok starter med en forbilledlig behandling av ulike variabler for hva som gjør at folk beskriver seg som lykkelige, sier Døving, og den viser meget godt hvor viktig tilfredshet med nære relasjoner og helse er for lykken. Men boka har mange fundamentale svakheter. Hellevik baserer seg på "verdier" som forklaringsnivå for både holdning og handling, han essensialiserer verdidimensjonene og framstår som moralistisk med et borgerlig dannelsesideal, samtidig som han motsetter seg en diskusjon om dette ståstedet. Det største problemet er likevel ifølge Døving, at de som har flest ting blir kalt for "idealister", mens de som ønsker seg de samme tingene kalles for "materialister". Konsekvensen er at det blir verdier/holdninger og ikke handling, som tolkes som det store samfunnsproblemet, og et hinder for et bærekraftig forbruk.

Fem drops, håper det smaker!

Cecilie Basberg Neumann og Lars Klemsdal

Avtroppende redaktør

Påtroppende redaktør